

Zenon Grocholewski, *Tanulmányok az egyházi házasság- es perjogról*, Budapest: Pázmány Péter Katolikus Egyetem 2000, ss. 211.

Pod powyższym tytułem ukazała się najnowsza publikacja abpa Zenona Grocholewskiego w języku węgierskim. Jest to pierwsza pozycja nowej serii wydawniczej pod nazwą *Bibliotheca Instituti Postgradualis Iuris Canonici*, zainicjowanej przez Katolicki Uniwersytet im. Pázmány Péter w Budapeszcie. Należy nadmienić, iż jest to najmłodszy uniwersytet katolicki, erygowany przez Stolicę Apostolską dekretem z 25 III 1999 r. na wniosek Konferencji Biskupów Węgierskich. Na Uniwersytecie tym wyodrębnione są dwa wydziały poświęcone studiom prawniczym – Wydział Prawa i Wydział Prawa Kanonicznego (ściśle mówiąc, jest to instytut erygowany *ad instar facultatis*).

Omawiana publikacja zawiera zbiór artykułów z zakresu prawa kanonicznego małżeńskiego i procesowego, które z języka włoskiego na język węgierski przetłumaczył prof. Geza Kuminetz.

Książka opatrzona jest wstępem bpa prof. Pétera Erdő, rektora wspomnianego wyżej Uniwersytetu. Jak bp Erdő stwierdza, publikacja ta będzie pożyteczna dla Kościoła na Węgrzech, gdyż od wielu lat nie było tam na rynku monografii naukowej i zarazem praktycznej z zakresu problematyki małżeńskiego i procesowego prawa kanonicznego. Rozważania zamieszczone w tym zbiorze mają w sposób decydujący wpłynąć na działalność trybunałów kościelnych, a jednocześnie mają być pożyteczne dla studiujących prawo kanoniczne, jak również dla prawników świeckich, którzy pragną wzbogacić swoją kulturę w tej materii.

Całość pracy obejmuje rozważania na następujące tematy:

- Małżeństwa mieszane (s. 13-42);
- Wykluczenie godności sakramentalnej małżeństwa jako autonomiczna podstawa nieważności małżeństwa (s. 43-66);
- Apelacja w sprawie nieważności małżeństwa (s. 67-133);
- Najwyższy trybunał Sygnatury Apostolskiej w strukturze sądowniczej Kościoła (s. 134-161);
- O ustanowieniu i zadaniach trybunałów w Kościele w zakresie sprawiedliwości administracyjnej (s. 162-201).

Do pracy dołączone są aneksy, które wzbogacają wartość praktyczną zawartych w niej rozważań. Są to:

- 1) fragment konstytucji apostolskiej Jana Pawła II *Pastor bonus*, dotyczący kompetencji Sygnatury Apostolskiej i Roty Rzymskiej,
- 2) wybrane orzeczenia Sygnatury Apostolskiej dotyczące kan. 1445, pkt 3, par. 1 z 27 IV 1989 r.,
- 3) wybrane odpowiedzi Papieskiej Rady ds. Wykładni Tekstów Prawnych.

Oceniając wartość powyższej publikacji, należy stwierdzić, że zawarte w niej rozważania mogą być przydatne nie tylko dla kanonistów węgierskich, jakkolwiek wybór został dokonany pod kątem ich potrzeb. Poruszane w niej najnowsze zagadnienia z kanonicznego prawa małżeńskiego materialnego (małżeństwa mieszane, wykluczenie sakramentalności małżeństwa chrześcijańskiego) i z prawa procesowego (apelacja w sprawach małżeńskich, struktura Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej, postępowanie w sporach administracyjnych) mogą zainteresować także prawników polskich. Opracowania zamieszczone w prezentowanym zbiorze wyróżniają się niezwykłym kunsztem erudycji i klarownością wykładu. Erudycja ta, widoczna w mistrzowskiej interpretacji tekstów prawnych, polega na ustalaniu właściwego znaczenia normy prawnej z uwzględnieniem najnowszych orzeczeń najwyższych trybunałów kościelnych oraz opinii innych autorów, względem których abp Grocholewski zajmuje własne, dobrze wyważone stanowisko. Przede wszystkim najwyższego uznania jest godny kunszt Autora polegający na połączeniu wiedzy teoretycznej z praktyką.

Ośmielam się przy tej okazji zauważyć, iż rozważania z dziedziny prawa małżeńskiego i procesowego zamieszczone w tej publikacji powstały w okresie, gdy abp Grocholewski sprawował urząd sekretarza, a następnie prefekta Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej i profesora uniwersytetów papieskich w Rzymie. Natomiast obecnie — po objęciu w 1999 r. urzędu prefekta Kongregacji Wychowania Katolickiego, która w Kościele powszechnym jest odpowiednikiem ministerstwa edukacji — pole jego zainteresowań uległo znacznemu poszerzeniu. Należy więc żywić nadzieję, że przedmiotem jego publikacji naukowych staną się zagadnienia z innych działów prawa.

Józef Krukowski

Ewa S t a w i c k a, *Niezwykłe procesy*, Wydawnictwo C. H. Beck 1998, ss. 225.

Zbiór *Niezwykłe procesy* Ewy Stawickiej, adwokata, a także Autorki wielu artykułów o tematyce prawniczej, składa się z esejów cyklicznie ukazujących się w miesięczniku „Palestra”. Wybór, spośród wielu opublikowanych już tekstów, nie jest przypadkowy. Trafne dobranie tematów, a także niezwykle ciekawa i za każdym razem zaskakująca forma literacka pozwalają Czytelnikowi patrzeć na historię wymiaru sprawiedliwości nie tylko z punktu widzenia zdystansowanego odbiorcy kolejnej, tym razem płynącej z sali sądowej, informacji. Efektem pracy, pełnej dbałości o jak najwierniejszy przekaz wiedzy historycznej, humanistycznej, a przede wszystkim prawniczej jest obraz opierający się na rzetelnej relacji wydarzeń, połączonej z refleksją nad losem potępianych i skazywanych osób.

Omawiana publikacja składa się z 12 esejów, nie jest jednak, co może sugerować tytuł, rekonstrukcją wstrząsających wydarzeń czy może zbiorem wielkich i trzymających w napięciu spraw. Źródeł powstania tej książki należałoby raczej upatrywać w pró-